

3. Povazhnyitain O. S. (2011). *Naukovi zasady reformuvannia i rozvytku zhytlovo-komunalnoho hospodarstva [Scientific planting of the reformation and development of the housing and communal state]: monohrafiia*. Cherkasy: Brama-Ukraina, ChDTU, 436 s.

ДАНІ ПРО АВТОРІВ

Горошкова Лідія Анатоліївна, д.е.н., доцент, академік Академії економічних наук України, професор кафедри екології Національного університету «Києво-Могилянська академія», вул. Григорія Сковороди, 2, Київ 04655, Україна, e-mail: goroshkova69@gmail.com

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-7142-4308>

Researcher ID: D-6527-2019

Карбівничий Іван Олексійович, м.н.с. Науково-дослідної лабораторії «Науки про Землю» Національного університету «Києво-Могилянська академія», вул. Григорія Сковороди, 2, Київ 04655, Україна, e-mail: ivan.karbivnichii@gmail.com

Маслова Оксана Володимирівна, к.ф.-м.н., доцент, доцент кафедри технологій навчання, охорони праці та дизайну Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти, вул. Леваневського, 52/4, Біла Церква, Київська обл., 09100, Україна

e-mail: maslovaoksana899@gmail.com

DATA ABOUT THE AUTHORS

Horoshkova Lidiia, D. Sc. In Economics, Professor of the Department of Environmental Studies, National university of «Kyiv-Mohyla academy», 2 Skovorodyvul., Kyiv 04070, Ukraine, e-mail: goroshkova69@gmail.com

Karbivnychiy Ivan, junior researcher of the Scientific Research Laboratory «Earth Sciences», National university of «Kyiv-Mohyla academy», 2 Skovorodyvul., Kyiv 04070, Ukraine, e-mail: roman.karbivnichii@gmail.com

Maslova Oksana, Ph.D.-M.Sc., associate professor, head of the Department of Learning Technologies, Occupational Safety and Design of the Belotserk Institute of Continuing Professional Education, str. Levanevsky, 52/4, BilaTserkva, Kyiv region, 09100, Ukraine, e-mail: maslovaoksana899@gmail.com

УДК 658.5

<https://doi.org/10.31470/2306-546X-2022-55-40-47>

РЕСУРСНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИРОБНИЦТВА ТА ОЦІНКА ЙОГО ЕФЕКТИВНОСТІ

Качан Т. В.
Мисюра О. М.

Актуальність теми дослідження. Кризові та швидкозмінні умови зовнішнього середовища створюють перед підприємствами нові виклики та завдання. Конкурентоспроможність підприємства на будь-якому ринку напряду залежить від ресурсного забезпечення його діяльності та створеної системи управління. Актуалізація проблеми ресурсного забезпечення діяльності підприємства визначається обмеженістю ресурсів та їх великою вартістю.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема ресурсного забезпечення діяльності підприємства досліджувало багато науковців, зокрема Л. Абалкін, Т. Безверхнюк, Н. Богацька, І. Вовк, Р. Грант, Ю. Дерев'янко, Р. Квасницька, О. Кремінь, К. Кузнєцова, А. Мельник, Л. Мельник, В. Новицький, А. Полянська, К. Прохалада, І. Стец, М. Французова, А. Чорна, О. Шаманська та інші.

Виділення недосліджених частин загальної проблеми. Незважаючи на велику кількість досліджень теоретичні аспекти ресурсного забезпечення діяльності підприємства є дискусійними і потребують подальшого дослідження. Щоб забезпечити планові фінансові результати підприємство має мати у наявності відповідне ресурсне забезпечення його діяльності. Тому підприємства в повному обсязі використовують власні ресурси і разом з тим шукають альтернативні ресурси, які в кінцевому результаті забезпечать досягнення економічного, соціального, екологічного, інноваційного ефекту.

Постановка завдання, мети дослідження. Завданнями дослідження є: поглибити розуміння теоретичних основ ресурсного забезпечення виробництва; узагальнивши наявні підходи виділити існуючі види ресурсів; узагальнивши наявні підходи запропонувати класифікацію видів ресурсів; запропонувати систему оцінки ефективності управління забезпечення підприємства ресурсами.

Метод або методологія проведення дослідження. У статті застосовано сукупність методів наукового дослідження: системного підходу, структурування, синтезу та ін.

Викладення основного матеріалу. У статті розглянуто теоретичні підходи щодо визначення ресурсного потенціалу соціально-економічних систем. Подано еволюцію наукових поглядів на категорію

«ресурсний потенціал» стосовно різних об'єктів дослідження. Узагальнивши наявні підходи ми виділили наступні види ресурсів. Запропоновано систему оцінки ефективності управління забезпечення підприємства ресурсами.

Галузь застосування результатів. Результати дослідження можуть бути використані в процесі формування та реалізації державної політики у сфері охорони здоров'я.

Висновки відповідно до статті. Проаналізувавши наукові праці дослідників, можна зробити висновок, що сучасні умови розвитку господарських суб'єктів, в значній мірі визначаються станом, рівнем і масштабом використання їх ресурсного забезпечення, що забезпечує необхідний рівень конкурентоспроможності та підтримання ділової активності в умовах невизначеного зовнішнього середовища. Важливо приділяти увагу забезпеченню ресурсами, що за думками науковців є сукупністю внутрішніх і зовнішніх ресурсів і умов, що потрібні для становлення та постійного функціонування інноваційної сфери і складових її елементів.

Ключові слова: ресурси, ресурсний потенціал, види потенціалів, ресурсозабезпеченість, система оцінки.

RESOURCE PROVISION FOR PRODUCTION AND EVALUATION OF ITS EFFICIENCY

Kachan Tymofii,
Mysiura Oleksandr

Relevance of the research topic. Crisis and rapidly changing conditions of the external environment create new challenges and tasks for enterprises. The competitiveness of the enterprise in any market directly depends on the resource provision of its activities and the created management system. Actualization of the problem of resource provision of the enterprise's activity is determined by the limitation of resources and their high cost.

Analysis of recent research and publications. The problem of resource provision of the enterprise was studied by many scientists, in particular L. Abalkin, T. Bezverhnyuk, N. Bogatska, I. Vovk, R. Grant, Yu. Derevyanko, R. Kvasnytska, O. Kremin, K. Kuznetsova, A. Melnyk, L. Melnyk, V. Novytskyi, A. Polyanska, K. Prohalada, I. Stets, M. Frantzova, A. Chorna, O. Shamanska and other.

Highlighting unexplored parts of the general problem. Despite the large number of studies, the theoretical aspects of resource provision of the enterprise are debatable and require further research. In order to ensure the planned financial results, the enterprise must have the appropriate resource support for its activities. Therefore, enterprises fully use their own resources and, at the same time, look for alternative resources that will ultimately ensure the achievement of an economic, social, ecological, and innovative effect.

Setting the task, the goal of the research. The tasks of the research are: to deepen the understanding of the theoretical foundations of resource provision of production; after summarizing the existing approaches, highlight the existing types of resources; after summarizing the existing approaches, propose a classification of types of resources; to propose a system for evaluating the effectiveness of the enterprise's provision of resources.

Method or methodology of research. The article uses a set of scientific research methods: system approach, structuring, synthesis, etc.

Presentation of the main material. The article examines theoretical approaches to determining the resource potential of socio-economic systems. The evolution of scientific views on the category «resource potential» in relation to various research objects is presented. Summarizing the available approaches, we identified the following types of resources. A system for evaluating the effectiveness of management of enterprise resource provision is proposed.

Field of application of results. The results of the research can be used in the process of formation and implementation of state policy in the field of health care.

Conclusions according to the article. Having analyzed the scientific works of researchers, it can be concluded that the modern conditions of development of economic entities are largely determined by the state, level and scale of their resource provision, which ensures the necessary level of competitiveness and maintenance of business activity in the conditions of an uncertain external environment. It is important to pay attention to the provision of resources, which, according to scientists, is a set of internal and external resources and conditions necessary for the formation and continuous functioning of the innovative sphere and its constituent elements.

Key words: resources, resource potential, types of potential, resource availability, evaluation system.

JEL Classification: O13, J22, C52, L60, M11

Для ефективного функціонування будь-якої економічної системи необхідні ресурси. Одні ресурси повинні відповідати своєю якістю іншим, рівню розвитку, щоб мати можливість поєднуватися у виробничому процесі та приносити економічний ефект.

Якість та рівень їх використання мають відповідати потребам розвитку. Ресурси, у свою чергу, визначають рівень розвитку. Сукупність ресурсів економічної системи формує ресурсний потенціал. У цілях державної економічної політики необхідне наукове обґрунтування методів та механізмів її проведення, формування теоретичних засад функціонування об'єктів управління. Ресурсний потенціал є об'єктом для дослідження можливостей економічної системи вирішувати поставлені перед нею завдання.

Теоретичне обґрунтування цього потенціалу дозволяє визначити повну сукупність ресурсів, необхідні здійснення виробництва, виявити дефіцит, недолік чи надлишок за кожним їх виду, знайти резерви зростання з допомогою ресурсних чинників.

Проблема ресурсного забезпечення діяльності підприємства досліджувало багато науковців, зокрема Л. Абалкін, Т. Безверхнюк, Н. Богацька, І. Вовк, Р. Грант, Ю. Дерев'янка, Р. Квасницька, О. Кремінський, К. Кузнєцова, А. Мельник, Л. Мельник, В. Новицький, А. Полянська, К. Прохалада, І. Стец, М. Французова, А. Чорна, О. Шаманська та інші.

Кризові та швидкозмінні умови зовнішнього середовища створюють перед підприємствами нові виклики та завдання. Конкурентоспроможність підприємства на будь-якому ринку напряму залежить від ресурсного забезпечення його діяльності та створеної системи управління. Актуалізація проблеми ресурсного забезпечення діяльності підприємства визначається обмеженістю ресурсів та їх великою вартістю.

Незважаючи на велику кількість досліджень теоретичні аспекти ресурсного забезпечення діяльності підприємства є дискусійними і потребують подальшого дослідження. Щоб забезпечити планові фінансові результати підприємство має мати у наявності відповідне ресурсне забезпечення його діяльності. Тому підприємства в повному обсязі використовують власні ресурси і разом з тим шукають альтернативні ресурси, які в кінцевому результаті забезпечать досягнення економічного, соціального, екологічного, інноваційного ефекту. Наявність достатньої кількості ресурсів для підприємства значить мати необхідні можливості та певні умови для розвитку і нормального функціонування згідно поставлених цілей [1, с. 77].

Термін «ресурси» за етимологічною суттю (фр. ressource – допоміжний засіб) розуміємо як основні складові виробничого потенціалу, які є у розпорядженні системи та які можуть використовуватися для звершення конкретних цілей економічного розвитку [2]. З латині термін ресурси перекладається («добре бути») і трактуємо як засіб запуску процесу будь-якої діяльності [3].

Інтерпретують ресурси як джерела коштів (доходів), запаси, кошти, можливості, цінності. З економічної точки зору ресурсами є сукупність факторів, які безпосередньо чи опосередковано беруть участь у процесі виробництва або надання послуг. У широкому розумінні ресурсами вважають матеріальні та інформаційні об'єкти, джерела і передумови одержання неодмінних людям духовних і матеріальних благ, які можна використовувати при існуючих технологіях та соціально-економічних відносинах [4, с. 268]. Дерев'янка Ю. М. вважає, що «під категорією «ресурс» слід розуміти будь-яку субстанцію, що здатна завдяки своєму енергоінформаційному потенціалу задовольняти потреби людства (у тому числі будь-яких відкритих стаціонарних систем)» [5, с. 164]. Французова М. А. розуміє ресурси як «все те, що використовують економічні суб'єкти для досягнення поставлених цілей і завдань та задоволення власних потреб та потреб зовнішнього середовища» [6]. Б. Вернерфельт трактує ресурси як матеріальні і нематеріальні активи, які на відносно постійній основі пов'язані з даним підприємством [7]. Також, ресурси виступають фактором внутрішніх резервів економічного розвитку підприємства при ефективному їх використанні. Це дозволяє забезпечувати не тільки потреби підприємства, але й суспільні потреби в цілому. Узагальнимо процес перетворення ресурсів на рис. 1.

Як бачимо, процесу виробництва завжди передують необхідність наявності великої кількості ресурсів. В процесі господарської діяльності ресурси використовуються під час виробництва, щоб створити прибуток, задовольнити потреби споживачів.

Значення ресурсного забезпечення полягає у своєчасному задоволенні потреб виробництва та забезпеченні його ритмічності протягом усього операційного циклу. А. Полянська наголошує на тому, що «значення та вплив ресурсів на ефективність роботи підприємства визначається роллю, яку відіграє ресурс для досягнення цілей підприємства, можливостями його заміни, рівнем впливу ціни на окремі ресурси та оцінюється системою показників, що характеризують ефективність використання ресурсів підприємства та визначають їх вплив на кінцеві результати діяльності» [9].

Рисунок 1. Процес перетворення ресурсів у процесі господарської діяльності

Джерело: [8]

Термін «забезпечення» можна визначити як постачання чогось у достатній кількості, задоволення певних потреб, створення умов для здійснення чого-небудь, гарантування чогось, захист, охорона чого-небудь, чого-небудь від небезпеки. В літературі існує безліч підходів до розуміння ресурсного забезпечення.

Здійснення ресурсного забезпечення має ґрунтуватися на наступних принципах:

1. Автономність – можливість повністю забезпечити виробництво ресурсами або звести залежність від постачальників до мінімуму.
2. Безперервність – забезпечення ритмічності виробництва та зменшення простоїв.
3. Відповідність – наявні ресурси мають забезпечити виконання поставлених цілей і мети.
4. Адаптивність (гнучкість) – реагування на зміни і вплив факторів зовнішнього і внутрішнього середовища.
5. Плановість – має здійснюватися з урахуванням певної складеної програми розвитку на підприємстві.
6. Цілеспрямованість – ресурси мають залучатися тільки на досягнення поставлених завдань і виконання поставлених цілей і задач функціонування.
7. Ресурсозбереження – ощадливе використання ресурсів, які не підлягають відтворенню, використання енергозберігаючих технологій.

Важливим при розгляді питання ресурсного забезпечення є дослідження структури забезпечення ресурсами підприємства. За праці А. Чорної це «сукупність видів ресурсів, що є специфічними способами їх взаємозв'язку і взаємодії, направленими на досягнення поставлених цілей підприємства» [10].

Існує багато класифікацій видів ресурсів. Узагальнивши наявні підходи виділимо наступні види ресурсів:

- матеріальні ресурси – включає основні фонди та обігові активи підприємства;
- технологічні ресурси – особливості організації виробництва, використовувані технології, динамічність технологічних змін та інновацій, наявність конкурентоспроможних ідей і наукових розробок;
- трудові ресурси – здатні до праці люди, що становлять ключовий елемент продуктивних сил суспільства, адже саме вони з'єднують засоби та предмети праці, в результаті діяльності створюється готова продукція;
- фінансові ресурси – грошові кошти, які знаходяться у розпорядженні підприємства;
- інвестиційні ресурси – сукупність матеріальних і нематеріальних ресурсів, що використовуються у процесі їх вкладання інвестором в об'єкти інвестування з ціллю отримання прибутку чи досягнення соціального ефекту [11, с. 75];

- нематеріальні ресурси – частина потенціалу підприємства, що дає економічний ефект протягом довготривалого періоду й має нематеріальну основу одержання доходів, до яких відносяться об'єкти промислової й інтелектуальної власності, а також інші ресурси нематеріального походження;

- просторові ресурси – територія підприємства й виробничі приміщення, стан і наявність комунікацій, можливість їх збільшення, місцезнаходження та розташування підприємства, відстань від споживачів і постачальників, наближеність до транспортних маршрутів;

- інформаційні ресурси – інформація і доступ до неї, перспектива розширення інформації та підвищення її ймовірності тощо;

- час – є специфічним і, на відміну від інших, не відновлюваним ресурсом, якого не можна відновити, купити, повернути. Ефективність використання потенціалу залежить від використання часу;

- природні ресурси – ті елементи природи, що використовуються або можуть бути використані як предмети споживання та знаряддя праці;

- правові ресурси – розроблені законодавчі акти, видані органами державної влади, нормативно-правові та науково-методичні документи (правила, положення, норми, рекомендації, інструкції, характеристики тощо);

- ресурси організаційної структури управління – характер і гнучкість системи управління, способи приєднання, обсяг повноважень і відповідальності, швидкість впливу керівництва.

Структура ресурсного забезпечення кожної організації індивідуальна, виходячи зі специфіки галузі, в якій вона працює, рівня економічного розвитку, стану потенціалу розвитку, обраної стратегії подальшого розвитку [12].

З метою формування ефективної системи ресурсного забезпечення на підприємстві в межах загальної системи менеджменту має бути створена дієва підсистема управління ресурсним забезпеченням діяльності підприємства, яка в кінцевому результаті забезпечить ефективність господарської діяльності всіх суб'єктів господарювання.

Будь-яка нестача бізнес-ресурсів може уповільнити процес розвитку бізнесу. Така ситуація призводить до відтермінування впровадження інноваційних розробок.

Управління процесом формування інвестиційних ресурсів включає стандартні функції управління і здійснюється відповідно до інвестиційної стратегії організації, яка є невід'ємною частиною стратегії ресурсного забезпечення, і створює умови для реалізації наступних основних цілей:

- оцінити потреби організації в оборотних коштах і трудових ресурсах на прогностичний період виходячи з внутрішніх і зовнішніх умов її функціонування й соціальної місії;
- збалансувати потреби з власними ресурсами організації для їх забезпечення;
- обґрунтовується оптимальна структура інвестиційних ресурсів організації, виходячи з вартості власного та позикового капіталу;
- акумулювати кошти на інвестиційні цілі щоб забезпечити розширене відтворення;
- забезпечити формування й оптимізацію матеріально-вартісної структури основних і оборотних засобів;
- активно впливати на підвищення ефективності використання інвестиційних коштів;
- забезпечити довгострокову фінансову стабільність організації та реалізацію її соціальної місії.

Повна оцінка стану ресурсозабезпеченості компаній та фінансових результатів їх діяльності є передумовою для визначення позитивного чи негативного впливу загальної ресурсозабезпеченості на

результати господарської діяльності компаній та визначення необхідності зміни її структура, коли змінюються зовнішні умови діяльності компаній. Тому необхідно запропонувати набір показників для оцінки ресурсної забезпеченості інноваційної діяльності компаній.

Важливою є методика оцінювання ресурсного забезпечення О. Шаманської, яка запропонувала групувати ресурсів наступим чином:

- «матеріально-технічні ресурси, оцінювання яких включає аналіз потенційних можливостей предметів і засобів праці, технічних та технологічних ресурсів підприємства;
- фінансові ресурси, оцінювання яких полягає в аналізі фінансових показників, показників прибутковості, ліквідності та платоспроможності;
- трудові ресурси, оцінка яких включає аналіз показників плинності кадрів, рівня продуктивності праці трудових ресурсів;
- інформаційні ресурси, оцінювання яких включає аналіз технічного забезпечення інформаційними системами та аналіз кадрового забезпечення та рівня їх кваліфікації у галузі інформаційних систем» [13].

На основі даних методики оцінки створимо таблицю показників, їх формули та значення для оцінки ресурсозабезпеченості в таблиці.

Таблиця. Система оцінки ефективності управління ресурсного забезпечення підприємства

Показник та формула розрахунку	Характеристика показника	Нормативне значення
Показники оцінювання рівня забезпечення матеріально-технічними ресурсами		
Матеріаловіддача = обсяг реалізованої продукції / розмір матеріальних витрат	Характеризує, скільки продукції виготовлено на 1 грн матеріальних ресурсів.	Зростання
Матеріаломісткість = розмір матеріальних витрат / обсяг реалізованої продукції	Показує скільки матеріальних витрат припадає на кожну гривню виготовленої продукції	Зниження
Фондовіддача = обсяг виготовленої продукції / середньорічна вартість основних засобів	Показує, скільки виробляється готової продукції на одиницю основних виробничих фондів	Зростання
Питома вага матеріальних витрат в операційних витратах = сума матеріальних витрат / сума операційних витрат	Дозволяє зробити висновок, що виробництво є чи не є матеріаломістким	Зменшення
Коефіцієнт придатності основних засобів = залишкова вартість основних засобів / первісна вартість основних засобів	Виявляє, яку частку складає їх залишкова вартість від первісної вартості	Зростання
Показники оцінювання рівня забезпечення фінансовими ресурсами		
Коефіцієнт поточної ліквідності = поточні активи / поточні зобов'язання	Це індикатор здатності компанії відповідати за поточними зобов'язаннями за допомогою оборотних активів	$\geq 1,0$
Коефіцієнт оборотності активів = чиста виручка від реалізації продукції / середня вартість активів	Говорить про те, скільки товарів і послуг продано за досліджуваний період на кожну гривню використаних активів.	$< 0,5-0,6$
Рентабельність активів = чистий прибуток (прибуток від звичайної діяльності до оподаткування) / середньорічна вартість активів	Значення можна інтерпретувати в такий спосіб: було отримано X копійок чистого прибутку на кожну гривню використаних активів.	$\geq 0,2$
Рентабельність власного капіталу = чистий прибуток (прибуток від звичайної діяльності до оподаткування) / величина власного капіталу	Вказує, наскільки ефективно використовується власний капітал, тобто скільки прибутку було згенеровано на кожну гривню залучених власних коштів.	$> 0,14$
Коефіцієнт швидкої ліквідності = (кошти + дебіторська заборгованість) / поточні зобов'язання	Вимірює здатність компанії вчасно погасити свої короткострокові зобов'язання з допомогою високоліквідних активів.	$> 0,5-1,0$
Коефіцієнт абсолютної ліквідності = кошти / поточні зобов'язання	Демонструє частку поточних зобов'язань компанії, яка може бути погашена негайно	$> 0,2-0,35$
Показники оцінювання рівня забезпечення трудовими ресурсами		
Продуктивність праці (в вартісному виразі) = обсяг виготовленої продукції / середньоспискова чисельність працівників	Характеризує ефективність використання робочої сили	Зростання
Фондоозброєність = вартість основних фондів / середньоспискова чисельність працівників	Вартість основних виробничих фондів, що припадає на одного працівника	Зростання
Коефіцієнт плинності кадрів = (кільк.прац., які вибули / кількості осіб в компанії) * 100%	Характеризує рух персоналу	$< 3-5$

Показники оцінювання рівня забезпечення інформаційними ресурсами		
Частка витрат на відділ автоматизованих систем управління (ВАСУ) в собівартості продукції = витрати на ВАСУ / собівартості виготовленої продукції	Характеризує рівень фінансування сфери обробки інформації	Зростання
Коефіцієнт завантаженості програмного забезпечення = середньоспискова чисельність працівників / кількість одиниць встанов. програмного забезпечення.	Характеризує забезпеченість користувача програмними продуктами, використовується з показниками, що характеризують забезпеченість ПК	Зростання
Капіталомісткість програмного забезпечення одного ПК = витрати на програмне забезпечення / кількість одиниць програмного забезпечення	Характеризує відносні витрати на програмне забезпечення, яке придбане у сторонніх організацій	Зростання

Джерело: узагальнено та систематизовано на основі [5, 6, 9, 14].

Для аналізу розвитку компаній важливо аналізувати діяльність компаній за декілька років, враховувати показники в динаміці, що дозволить більш повно відобразити економічні процеси та прийняти відповідні обґрунтовані висновки щодо її розвитку.

Оцінювання ресурсного забезпечення підприємства є необхідним, для прийняття подальших рішень та впровадження можливих заходів щодо діяльності підприємства та його подальшого розвитку. Шаманська О. запропонувала аналіз оцінювання ресурсного забезпечення «за основними критеріями підприємства дає змогу оцінювати та робити вплив на поточний стан та тенденції розвитку підприємства, встановлювати розміри та напрями змін, виявляти більш важливі фактори такого зростання, складати прогнози й плани подальшого вдосконалення процесів відтворення, використання та управління ресурсним забезпеченням. Основною характеристикою ресурсного забезпечення в процесі такого оцінювання повинна бути його цінність для досягнення зазначених цілей, що може бути визначена за допомогою показників та методів» [13].

Управління ресурсним потенціалом підприємства та прийняття рішень у цьому напрямку майже неможливе без збору та аналізу величезних обсягів інформації, розмір яких безперервно зростає по мірі збільшення обсягів виробництва продукції. При цьому ефективність управління можна досягти за рахунок того, наскільки раціонально здійснювати процеси збору, переробки та передачі інформації. Наявність автоматизованої інформаційної системи значно спрощує процес управління будь-яким потенціалом підприємства і дозволяє завжди вчасно зібрати, відсортувати, обробити необхідну інформацію та прийняти правильне управлінське рішення, і тим самим збільшити конкурентоздатність підприємства. Методологічні основи ефективного використання ресурсів спрямовані на вдосконалення підходів з метою їх практичного застосування, в діяльності всіх суб'єктів підприємницької діяльності.

Висновки. Проаналізувавши наукові праці дослідників, можна зробити висновок, що сучасні умови розвитку господарських суб'єктів, в значній мірі визначаються станом, рівнем і масштабом використання їх ресурсного забезпечення, що забезпечує необхідний рівень конкурентоспроможності та підтримання ділової активності в умовах невизначеного зовнішнього середовища.

Важливо приділяти увагу забезпеченню ресурсами, що за думками науковців є сукупністю внутрішніх і зовнішніх ресурсів і умов, що потрібні для становлення та постійного функціонування інноваційної сфери і складових її елементів.

Оцінювання ресурсного забезпечення підприємства є необхідним, для прийняття подальших рішень та впровадження можливих заходів. Запропонований аналіз оцінки ресурсного забезпечення О. Шаманської за основними критеріями підприємства дає змогу впливати на поточний стан та тенденції розвитку підприємства, встановлювати розміри та напрями змін, виявляти більш вагомні фактори такого зростання, складати прогнози й плани подальшого вдосконалення процесів відтворення, використання та управління ресурсним забезпеченням. Тому, основною характеристикою ресурсного забезпечення в процесі такого оцінювання повинна бути його цінність для досягнення зазначених цілей, що може бути визначена за допомогою показників та методів.

Список використаних джерел

1. Стец І. І. Потенціал і розвиток підприємства: Навчальний посібник. Тернопіль: Економічна думка, 2010. 674 с.
2. Руус Й., Пайк С., Фернстрем Л. Интеллектуальный капитал. Практика управления. М. : Высшая школа менеджмента, 2010. 236 с.
3. Великий тлумачний словник сучасної української мови. К.; Ірпінь : Перун, 2005. URL: <http://www.lingvo.ua/uk/Interpret/uk-uk-uk/>.
4. Новицький В. Є. Економічні ресурси цивілізаційного розвитку: Навч. посібник. К.: НАУ, 2004. 268 с.
5. Дерев'янюк Ю. М. Наукові підходи до визначення категорії «ресурс». Механізм регулювання економіки. 2009. № 1. С. 164.
6. Французова М. А. Сущность ресурсного обеспечения деятельности организации. Транспортное дело России. 2008. № 3. С. 12.

7. Wernerfelt B. A Resource-Based View of the Firm. *Strategic Management Journal*. 1984. № 5. P. 173.
8. Поліщук М. П., Михайленко П. П. Основи підприємницької діяльності. Житомир: ЖІТІ, 2000. 172 с.
9. Полянська А. С. Ресурсне забезпечення розвитку організацій в сучасних умовах господарювання. URL: <http://www.pdaa.com.ua/np/pdf/81.pdf>.
10. Чорна А. Структура ресурсного забезпечення економічної безпеки підприємства. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2009. № 4. Т. 1. С. 93.
11. Квасницька Р. С. Сучасні підходи до визначення сутності та складових інвестиційних ресурсів. *Економічний часопис-XXI*. 2014. № 7-8(1). С. 75.
12. Богацька Н., Швець О. Ресурсне забезпечення діяльності підприємства в сучасних умовах господарювання. URL: <http://intkonf.org/ken-dotsbogatska-nm-shvetsoiresursnezabezpechennya-diyalnosti-pidpriemstva-v-suchasni-umovah-gospodaryuvannya>
13. Шаманська О. І. Сучасні підходи до оцінювання ефективності управління ресурсним потенціалом підприємства. *Ефективна економіка*, № 3, 2013. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1860>
14. Кремін О. М. Ресурсне та організаційне забезпечення ефективного розвитку підприємств (за матеріалами цукрових заводів України) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 08.00.04 «Економіка та управління підприємствами». К., 2009. 21 с.

References

1. Stets I. I. (2010). *Potentsial i rozvytok pidpriemstva [Potential and development of the enterprise]: Navchalnyi posibnyk*. Ternopil: Ekonomichna dumka. 674 s.
2. Ruus J., Pajk S., Fernstrem L. (2010). *Intellektual'nyj kapital. Praktika upravleniya [Intellectual Capital. The practice of management]*. M. : Vysshaya shkola menedzhmenta. 236 s.
3. Velykyi tlumachnyi slovnyk suchasnoi ukrainskoi movy [Big explanatory dictionary of modern Ukrainian language]. K.; Irpin : Perun, 2005. URL: <http://www.lingvo.ua/uk/Interpret/uk-uk-uk/>.
4. Novytskyi V. Ye. (2004). *Ekonomichni resursy tsyvilizatsiinoho rozvytku [Economic resources of civilizational development]: Navch. posibnyk*. K.: NAU. 268 s.
5. Derevianko Yu. M. (2009). *Naukovi pidkhody do vyznachennia katehorii «resurs» [Scientific approaches to the definition of the category «resource»]. Mekhanizm rehuliuвання ekonomiky – Mechanism of economy regulation*, 1. 164.
6. Francuzova M. A. (2008). *Sushchnost' resursnogo obespecheniya deyatel'nosti organizatsii [The essence of resource provision of organization activity]. Transportnoe delo Rossii – Transport business of Russia*, 3. 12.
7. Wernerfelt B. (1984). A Resource-Based View of the Firm. *Strategic Management Journal*, 5. 173.
8. Polishchuk M. P., Mykhailenko P. P. (2000). *Osnovy pidpriemnytskoi diialnosti [Fundamentals of entrepreneurial activity]. Zhytomyr: ZHITI*. 172 s.
9. Polianska A. S. *Resursne zabezpechennia rozvytku orhanizatsii v suchasnykh umovakh hospodariuvannia [Resource provision for the development of organizations in modern economic conditions]*. URL: <http://www.pdaa.com.ua/np/pdf/81.pdf>.
10. Chorna A. (2009). *Struktura resursnoho zabezpechennia ekonomichnoi bezpeky pidpriemstva [The structure of resource provision of economic security of the enterprise]. Visnyk Khmelnytskoho natsionalnogo universytetu – Bulletin of Khmelnytsky National University*, 4/1. 93.
11. Kvasnytska R. S. (2014). *Suchasni pidkhody do vyznachennia sutnosti ta skladovykh investytsiinykh resursiv [Modern approaches to determining the essence and components of investment resources]. Ekonomichnyi chasopys-XXI – Economic Journal-XXI*, 7-8(1). 75.
12. Bohatska N., Shvets O. *Resursne zabezpechennia diialnosti pidpriemstva v suchasnykh umovakh hospodariuvannia [Resource provision of enterprise activity in modern economic conditions]*. URL: <http://intkonf.org/ken-dotsbogatska-nm-shvetsoiresursnezabezpechennya-diyalnosti-pidpriemstva-v-suchasni-umovah-gospodaryuvannya>
13. Shamanska O. I. (2013). *Suchasni pidkhody do otsiniuvannia efektyvnosti upravlinnia resursnym potentsialom pidpriemstva [Modern approaches to assessing the effectiveness of managing the resource potential of the enterprise]. Efektyvna ekonomika – Efficient economy*, 3. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1860>
14. Kremin O. M. (2009). *Resursne ta orhanizatsiine zabezpechennia efektyvnoho rozvytku pidpriemstv (za materialamy tsukrovyykh zavodiv Ukrainy) [Resource and organizational support for the effective development of enterprises (based on the materials of sugar factories in Ukraine)] : avtoref. dys. na zdobuttia nauk. stupenia kand. ekon. nauk : spets. 08.00.04 «Ekonomika ta upravlinnia pidpriemstvamy»*. K.. 21 s.

ДАНІ ПРО АВТОРІВ

Качан Тимофій Васильович, здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти, спеціальності «Економіка», Університету Григорія Сковороди в Переяславі
вул. Сухомлинського 30, м. Переяслав, 08401, Україна
e-mail: ekonomika2013@ukr.net

Мисюра Олександр Миколайович, здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти, спеціальності «Економіка», Університет Григорія Сковороди в Переяславі,
м. Переяслав, Україна.

DATA ABOUT AUTHORS

Kachan Tymofiy, graduate of the third (educational and scientific) level of higher education, majoring in «Economics», Hryhorii Skovoroda University in Pereiaslav, St. Sukhomlynskooho 30, Pereyaslav, 08401, Ukraine
e-mail: ekonomika2013@ukr.net

Mysyura Oleksandr, graduate of the third (educational and scientific) level of higher education, majoring in «Economics», Hryhorii Skovoroda University in Pereiaslav, St. Sukhomlynskooho 30, Pereyaslav, 08401, Ukraine
e-mail: sanamisura902@gmail.com

УДК 331.2.003.3:631.11

<https://doi.org/10.31470/2306-546X-2022-55-47-53>

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ АВТОМАТИЗАЦІЇ ОБЛІКУ ПРАЦІ ТА ЗАРПЛАТИ ПРАЦІВНИКІВ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Коваль С. В.
Скрипник С. В.
Шепель І. В.

***Предметом дослідження** є теоретичні та практичні аспекти здійснення автоматизації обліку праці та зарплати в аграрних підприємствах.*

***Метою роботи** є обґрунтування концептуальних засад здійснення автоматизації обліку праці і зарплати працівників аграрних підприємств, виявлення відмінностей у її напрямках та оцінка конкурентних переваг і результатів для потреб та удосконалення управління.*

***Методологічною основою статті** стали діалектичний, історичний, монографічний, системно-структурного аналізу і синтезу; економічних порівнянь; спеціальні методи бухгалтерського обліку.*

***Результати роботи.** Визначено, що автоматизація обліку праці та зарплати працівників аграрних підприємств забезпечує їм значні конкурентні переваги розвитку та ефективність управління через спрощення, прискорення, об'єктивність і високу якість обліку; значну економію коштів на його здійснення; доступність для менеджменту й власників. При цьому обґрунтовуються три концептуальні підходи щодо автоматизації з відповідними програмними продуктами, сферами та інструментами їх впливу, очікуваними результатами. Це автоматизація обліку типових розрахунків і виплат з інтегруванням у загальну інформаційну систему підприємства; автоматизація робочого місця бухгалтера; комбінований з поєднанням двох перших. Здійснено їх порівняння та показано переваги й недоліки, перспективи використання.*

***Галузь застосування результатів.** Отримані результати можуть бути використані у роботі бухгалтерій підприємств, у науково-освітньому процесі аграрних університетів.*

***Висновки.** Для підвищення ефективності управління розвитком аграрних підприємств на засадах автоматизації обліку праці та зарплати працівників важливе значення має впровадження новітніх програмних продуктів його забезпечення. Зокрема, мова може йти про більш вдосконалену версію програми «1С: Зарплата і Управління персоналом 8.3». Ця версія є дуже продуктивною і для фахівців з обліку, і для РН-менеджменту підприємств, адже вона забезпечує: визначення, оцінку, діагностику, прогнозування та планування потреби у персоналі; управління атестацією, навчанням та фінансовою мотивацією працівників; ефективне планування зайнятості працівників з огляду на сезонність сільськогосподарської праці; ведення обліку кадрів і аналіз кадрового складу; ведення штатного розкладу в аграрних підприємствах. Ще одна велика сукупність переваг стосується автоматизації розрахунків, які забезпечує названа удосконалена версія програми. Мова йде про автоматизацію розрахунків заробітної плати працівників; регламентованих законодавством податків, утримань із заробітної плати та нарахувань на фонд оплати праці; нарахувань та утримань за будь-якими алгоритмами; відображення нарахованої заробітної плати і податків у складі витрат підприємств. Також це управління грошовими розрахунками з працівниками, включаючи депонування; формування розрахункових листків будь-якого виду; формування платіжних відомостей з впорядкуванням інформації за різними критеріями шляхом розподілу її за категоріями працівників, видами роботи, підрозділами та іншими ознаками; розрахунок лікарняних листків, відпусток, премій, бонусів та заохочень.*

***Ключові слова:** облік, аналітичний, синтетичний, праця, зарплата, працівники, аграрні підприємства, програми, економія, соціальні виплати, податки, звіти, управління.*